

Philology of the Academy of Special Commission to work on the Ukrainian Dictionary. The beginning of the collection of card material Lexical card index dates back to 1919. In 1928 the volume of terminological card index — 2 million cards (now its fate unknown). In 1926 the volume of general language card index — 730,266 cards, some of which (575 thousand archival cards) after World War II came to modern Lexical card index. Thus, the lost portion is about 1/6 of the prewar filing. We believe that this refutes the popular thesis of “almost lost” during the war heritage LC. As part of the archive of 575,000 cards we researched about five thousand archival cards. Observations completely give reason to assume that some of the cards created before 1918, but a significant part of the Archives filing came after the 20-ies XX century and was directly related to the creation of “Russian-Ukrainian Dictionary” ed. A. Krymsky and S. Efremov 1924-1933 biennium. Analysis of micro- and macrostructure Archival cards index devoted following of our research. We tried to investigate changes in Lexical card index before the war.

Key words: *Lexical card index, Archival card index, card, “Russian-Ukrainian Dictionary” ed. A. Krymsky and S. Efremov.*

Мовна мозаїка

ПЕРЕДУСІМ, ПЕРЕДОВСІМ, НАСАМПЕРЕД — НЕ ВСТАВНІ СЛОВА

Типовою помилкою в синтаксичному вживанні прислівників *передусім, передовсім, насамперед* є виділення їх з обох боків комами в середині речення або комою з правого боку, напр.: *Вибір теми дослідження зумовлений, передусім, невизначеністю статусу предиката відношення в системі семантичних предикатів...* (Із монографії); *...функція ремарки, насамперед, директивна...* (Із статті). Ця помилка спричинена ототожненням їх зі вставним словом *по-перше*. Насправді прислівники *передусім, передовсім, насамперед* використовують для того, аби наголосити на чомусь визначальному серед іншого або на важливості першої дії щодо наступних, де вони не виконують ролі вставного слова, пор.: *Така особливість зумовлена передусім загальною увагою новітнього мовознавства до структурно-семантичних досліджень...* (О. Леута); *Аби по-справжньому відповісти на виклики початку двадцять першого сторіччя, потрібно подбати передовсім... про істотну реформу української душі...* (І. Вихованець); *Будь-яка класифікація мовних одиниць передбачає насамперед чітке з'ясування, по-перше, об'єкта систематизації і, по-друге, мети, кінцевого завдання...* (І. Данилюк); *...прочитайте, шановні українці, Шевченкового “Кобзаря” повністю. Насамперед хай це зробить молодь...* (І. Вихованець).

Дещо обмеженіше *передусім, передовсім, насамперед* уживають як пояснювальні сполучники, що приєднують слово чи словосполучення, виокремлюючи одного (кількох) або одне (кілька) з-поміж таких самих чи якоїсь сукупності, названої попереду. У такому разі перед цими сполучниками і після пов'язаних із ними слів та словосполучень потрібно ставити кому, напр.: *...тимчасом як західні слов'яни, передусім чехи і поляки, уже здавна почали розвивати власну культуру, здебільшого власними національними мовами..., українці дуже довго творили свою культуру, насамперед письменство, кількома, переважно слов'янськими мовами* (О. Ткаченко); *О. Афанасєв, а пізніше й О. Потєбня широко використовували мовні факти, насамперед лексико-фразеологічні одиниці, для підтвердження міфологічної природи художніх образів* (Н. Данилюк).

Отже, в українській мові не можна виділяти комами прислівники *передусім, передовсім, насамперед*, бо вони не вставні слова. Кому потрібно ставити перед пояснювальними сполучниками *передусім, передовсім, насамперед* і після приєданого ними слова чи словосполучення.

Катерина Городенська